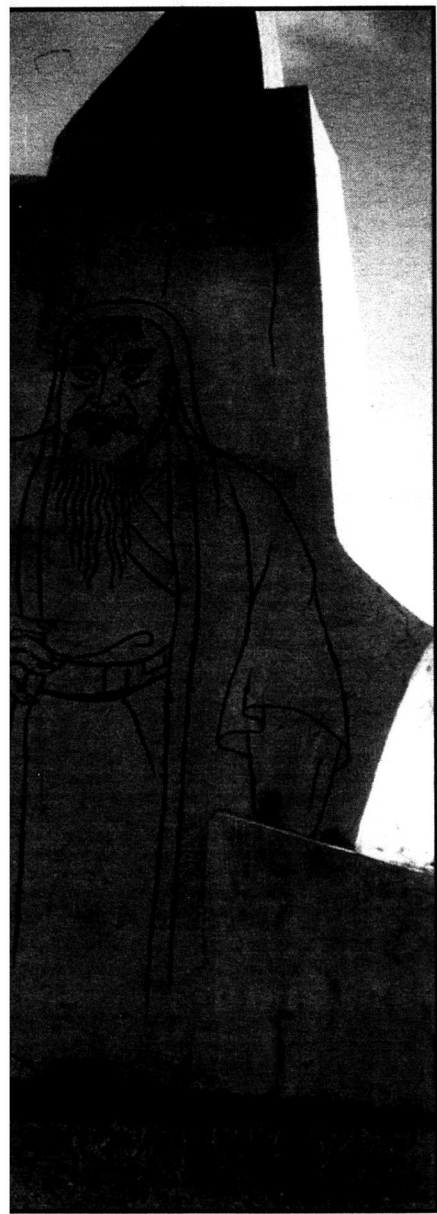

Mongolers fader

uppfördes 1962 och kostade den kommunistiska och friheten.

mellanhänder. Det var då sökandet efter sjövägen till Indien tog fart. Henrik Sjöfararen upprättade en marinakademi i Sagres i Portugal och skickade sina kaptenar att hitta vägen runt Afrika. På 1490-talet kom genombrotten, Columbus upptäckte Amerika (fast han själv dog övertygad om att han nått Indien) och Vasco da Gama seglade runt Godahoppssudden.

Mer än en rå sälle

De var brickor i ett spel där Djingis Khan svarat för öppningsdragen men varken de eller några andra samtida européer besatt någon större kännedom om honom. Först på 1700-talet började Europa intressera sig för Djingis Khan igen. Voltaire skrev ett drama om honom och Salieri en opera.

Upplýsingstidens kunskaper hämtades främst från persiska krönikörer som bevitnat mongolernas skningslösa attacker mot Samarkand, Otrar, Herat och an-

Nationalsymbol nr 1. Sedan kommunismen föll i Mongoliet har Djingis Khan blivit kult. Hans bild finns på det mesta som symboliserar nationen. Här på en 5000 tjugrög-sedel (cirka 45 kronor).

dra centralasiatiska städer och oaser. Räderna var hämnd för att en mongolisk handelsdelegation hade plundrats och avrättats. Därav eftervärldens något ensidiga bild av Djingis Khan.

Förvisso kunde Djingis Khan vara både grym och brutal. Otrars guvernör, som var ansvarig för att sändebuden plundrades och dödades, avrättades på ett sätt som mongolerna tyckte det anstod en girigbuk. De hällde smält silver i hans ögon och öron. Men han var mycket mer än en rå sälle. Han är måhända den mest visionäre krigsherren och imperiebyggare som världen skådat. Livsverket blir extra anmärkningsvärt sett mot bakgrund av hans uppväxt och de primitiva förhållanden som då rådde. Mongolerna levde ungefär som Nordamerikas indianer innan de vita kom, av jakt och fiske och med hövdingar och medicinmän.

Faderlös och utstött

Djingis Khan tillhörde en hövdingätt men han blev tidigt faderlös och familjen stöttes ut ur stammen av dem som såg honom som en blivande konkurrent om makten. Egentligen hette han Temujin. Djingis Khan, "den universella härskaren", var en hederstitel han fick då han erkändes som högste hövding över alla de mongoliska stammarna och den mongoliska staten skapades år 1206.

Källan till kunskap om detta skede heter "Den hemliga historien om mongolerna", en krönika som skrivs några år efter hans död. Författaren antas ha tillhört den kejsrerliga familjen eftersom Djingis Khan inte bara framställs som en renodlad hjälte utan en person med både skuggor och dagrar. Varför den kallas hemlig vet ingen säkert. Möjligen var den bara avsedd för familjemedlemmar. Den påträffades i kinesiska arkiv av en ryss i mitten av 1800-talet.

Djingis Khan införde det skriftspråk som gjorde det möjligt att tecka ned "Den hemliga historien". Före honom existerade mongoliskan bara som talsspråk och själv var han i likhet med de flesta mongoler analfabet. Men nya förhållanden ställde nya krav. Imperiet kunde inte styras utan ett skriftspråk.

Skriftspråket utformades utifrån de tecken som användes av ujugererna, ett centralasiatiskt grannfolk med turkiskt ursprung, som idag främst befolkas den kinesiska provinsen Sinkiang. Det användes i 700 år fram till kommunisternas maktövertagande 1924, då det ersattes med Rysslands kyrilliska alfabet. Sedan kommunismen föll har man åter börjat använda de traditionella skrivtecknen parallellt med de ryska.

Djingis Khan dog i augusti 1227 i sviterna efter ett fall från hästryggen. Då hade han skapat en nation, byggt ett imperium och inlett en ny världshistorisk era. Men hans eftermäle blev barbarens, ty han begrep inte vikten av att ha tumme med de internationella mediernas tongivande representanter.

Ringholms gambit

Det finns många sätt att spela spelet. Finansministerns är inte något av de rekommendabla, förklarar Jan Anward.

Bosse Ringholm. 29/9-99

Onsdagen den 29 september 1999 sätter sig Bosse Ringholm att inför pressen läsa upp ett noga förberett uttalande om resultatet av de samtal han haft med Inga-Britt Ahlenius. Sedan besvarar han frågor. Oavsett hur frågorna ställs är svaren hela tiden ordagranna citat ur uttalandet eller en hänvisning till det ("Det framgår av överenskommelsen"). De församlade reporterna tror inte sina öron och till sist kan de inte låta bli att skratta högt. Presskonferensen avslutas med att Ringholm går, mitt i en fråga.

Så gick det till när ministern en förmiddag lyckades placera sig i samma kategori som General Bussig och Baron Bosse – symbol för maktens arrogans.

Vad var det egentligen som hände?

Att Ringholm bar sig taffligt åt är de flesta överens om.

Men vilken var tafflighetens karaktär, vad var så sårande, löjeväckande och adrenalinframkallande i hans beteende?

Kortfattat kan man uttrycka det så att Bosse Ringholm inbjöd till en dialog utan att sedan vilja föra den. Det är en riskabel strategi, om man inte förstår konsekvenserna av vad det är man gör. Det är knappast en överdrift att säga att dialogen är det främsta mediet för den individualitet som vi alla behöver få bekräftad för att kunna leva. Människan är ett dialogiskt djur.

Varje dialog är ett spel med outbyttbarheter, som uttrycker och bekräftar både vår individualitet och vår tillhörighet. Genom ditt unika svar på min unika fråga till dig, så visar du att både jag och du är outbyttbara. Om inte min fråga hade ställts, så hade inte ditt svar kunnat formulerats. Om inte jag hade varit just den jag är, just där och just då, och om inte du hade varit den du är, just där och just då, så hade min fråga inte kunnat ställas och ditt svar inte ges. I en dialog får vi vår egenart och vårt värde bekräftade.

Genom att ge samma svar, vilken fråga som än kom, upphäve Ringholm dialogen. Därmed upphäve han först och främst sin egen individualitet. Han förvandlade sig till en slags maskin. Vem som helst hade kunnat läsa upp hans svar. I Expressen skrev Johan Erséus: "Bosse Ringholm satte sig ned, rynkade pannan och drog upp skruven i ryggen." (30 september)

Men det var inte bara sin egen individualitet som Ringholm upphäve utan också de närvarande reporternas. Var och en som tagit miste på en telefonsvarare och en människa vet hur det känns när man upptäcker att rösten i andra ändan inte bryr sig om vad man säger utan bara fortsätter att haspla ur sig sitt meddelande. För ett ögonblick känner man sig reducerad till en nullitet, eftersom det i sammanhanget är oväsentligt vem jag är och vad jag säger.

Reportrarnas skrott på presskonferensen var nog inte bara en reaktion på Ringholms löjeväckande uppträdande, utan också, som Freud skulle ha sagt, på att förbjudna tankar som "jag är utbytbar" och "jag är ingen" allt starkare gjorde sig påminda. Det djupast kränkande i situationen var att ministern hade initiativet och kontrollen. Han hade själv valt att förvandla sig till en maskin, men de närvarande reporterna hade inget val, de tvingades in i en avhumanisering som de inte kunde ta sig ur. Bakom den taffliga fasaden framtonade en arrogant maktbävare, som offrade de närvarandes individualitet, kunnande och värde för sina egna syften.

Sensmoralen är att man inte ska inbjuda till en dialog, om man inte är beredd att föra en. Vill man inte föra en dialog, kan man exempelvis låta sin pressekreterare läsa upp uttalandet.

Ringholms gambit, där man ger sig in i en dialog, men offerar sin individualitet för att kunna slå ned motståndarnas frågor, är en livsfarlig strategi. Visst vann han, i så måtto att han slapp en diskussion om sitt handlande, men priset för segern var att han förnedrade ett antal rutinerade journalister, vars reportage han är beroende av, och retade upp en befolkning, vars väljarstöd han också är beroende av. Ringholms gambit leder, även om den spelas mindre taffligt, alltid till en pyrrhusseger.